

Izaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori:
2657 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4994

LETO—YEAR XXXV. Cena lista je \$6.00 Entered as second-class matter January 18, 1932, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, 23. ILL., PONEDELJEK, 12. JULIJA (JULY 12), 1943 Subscription \$6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 194 Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Zavezniki okupirali tri važna letališča v Siciliji!

Ameriške, angleške čete prodirajo naprej na sto milj dolgi fronti. Druga fronta v Evropi odprta z invazijo italijanskega otoka. General Eisenhower apeliral na francosko ljudstvo, naj bo mirno in ga zagotovil, da je osvoboditev blizu.—Ruske armade uspešno odbijajo nemške napade. Čez 40,000 sovražnikov padlo v bitkah z Rusi v petih dneh.—Japonska baza Munda bombardirana

Zavezniški stan. Afrika, 12. jul.—Zavezniške invazijske armade so predrle italijansko obrambno črto v Siciliji v največjih operacijah v zgodovini in zasedle tri letališča in mesto Pachino na južnovzhodnem obrežju otoka, se glasi naznanilo.

Ameriške čete so okupirale dve letališči—eno pri Geli na južnem obrežju, drugo pa nekaj milj proč po zgraditvi napada osištih oklopnih kolon. Kanadske čete so zavzele Pachino in letališče v bližini ter velik kos ozemlja na južnovzhodni konici Sicilije. Po okupaciji so se združile z angleško silo pri Cape Passeru.

Naznanilo trdi, da so operacije uspešne na vse štiri. Zavezniške armade prodirajo naprej na sto milj dolgi fronti. Dasi številke o zavezniških izgubah v operacijah proti italijanski sili še niso bile objavljene, so, kakor kaže uradni komunikacije, neznatne.

Nemška armada okrog 100,000 vojakov, ki se nahaja v Siciliji, še ni šla v akcijo. Mnenje prevladuje, da ta čaka na glavni zavezniški sunek, preden bo šla v protinapade.

London, 12. jul.—Čez 2000 parnikov, največje brodogradnje, ki je bilo kdaj koncentrirano na morju, je pripeljalo zavezniške čete, ki so invadirale Sicilijo, se glasi uradni komunikacije. Te so v prvih fazah operacij zasedle utrjene pozicije in ujele mnogo sovražnikov.

Nekaj italijanskih torpednih čolnov, ki so se nahajali v bližini Sicilije, je pobegnilo, ko se je zavezniško brodogradnje približalo otoku.

Zavezniški stan. Afrika, 10. jul.—Ameriške, angleške in kanadske čete so se danes izkrcale v Siciliji, glavni italijanski obrambni predgradi, pod kritjem in zaščito bojnih letal in enot bojne mornarice. Bojne ladje so sipale izstrelke na utrde na obrežju, preden so se čete izkrcale.

General Dwight D. Eisenhower, vrhovni poveljnik zavezniških sil v zmagoviti kampanji v severni Afriki, ki je rezultirala v zdrobitvi nemške in italijanske armade, vodi operacije. Prve zavezniške čete so se izkrcale na zapadni konici Sicilije. Napad na ta italijanski otok je uvod v invazijo Evrope.

Prva poročila iz glavnega zavezniškega stana se glase, da gre vse po določenem načrtu. Več tisoč ameriških, angleških in kanadskih vojakov je v akciji proti Italijanom in Nemcem. Bitka z nemško in italijansko silo, ki je bila pred nekaj meseci pretrgana z zgodovinsko zavezniško zmago v Tuniziji, se je obnovila. Med vojniki, ki so udri v Sicilijo, so veterani, ki so se udeležili kampanje proti osištini v Afriki. Poročilo pravi, da zavezniški naglo konsolidirajo zasedene pozicije.

Invazija Sicilije je odprla drugo fronto v Evropi v momentu, ko ruska armada uspešno odbija nemške napade na svojo bojno črto na fronti Orel-Kursk-Belgorod.

Sicilija je glavna italijanska obrambna točka na invazijski poti, ki vodi v južno Italijo, ima okrog štiri milijone prebivalcev in obsega 9936 kvadratnih milj. Od l. 1735 do l. 1860, ko je izbruhnila revolucija, je bila

Stavka v 'kaptivnih' premogovnikih

Jeklarska korporacija omejila obrat

Pittsburgh, Pa., 10. jul.—Okrog 12,000 rudarjev se še ni vrnilo na delo v takozvane "kaptivne" premogovnike jeklarskih korporacij v Pennsylvaniji. Ti vztrajajo v stavki, ker pogodba med unijo UMWA in operatorji še ni sklenjena.

Korporacija United States Steel je morala omejiti obrat zaradi pomanjkanja premoga. Štiri njene jeklarne, v katerih bi moral biti obrat obnovljen, so še zaprte.

Stavka je zajela tudi premogovnike drugih jeklarskih korporacij v Pennsylvaniji in nekaterih drugih državah. Rudarji se jeze na vojno-delavski odbor, ker se je izrekel proti zvišanju mezd.

Springfield, Ill., 10. jul.—Samuel C. Bernstein, načelnik divizije brezposelnostnega zavarovanja državnega delavskega departamenta, je naznanil, da rudarji, ki so počivali v teku spora med unijo UMWA in operatorji, niso upravičeni do odškodnine iz sklada brezposelnostnega zavarovanja. Leta 1941, ko je bilo delo v premogovnikih ustavljeno, so rudarji dobili pol milijona dolarjev iz tega sklada.

Bernstein je dejal, da bi bili rudarji lahko delali v maju in juniju tega leta, čeprav ni bila pogodba med unijo in operatorji podpisana.

Kongres odšel na počitnice

Ponovno se sestane v septembru

Washington, D. C., 10. jul.—Zasedanje 78. kongresa je bilo prekinjeno in kongresniki ter senatorji so dobili prve daljše počitnice po več kot treh letih. Ako predsednik Roosevelt ne bo sklical izrednega zasedanja kongresa, bodo počitnice trajale do 14. septembra.

Od 21. septembra l. 1939, tri tedne po Hitlerjevi invaziji Poljske in izbruha nove svetovne vojne, je kongres zasedal skoro neprestano. Vzel si je le kratke oddihe o božičnih in drugih praznikih. Zadnje delo, ki ga je kongres izvršil, je bila odobritev Rooseveltovega programa subvencij. To je storil s podaljšanjem življenja vladni Commodit Credit Corp.

Kongresniki in senatorji, ki so vodili opozicijo proti subvencijam, so izjavili, da bodo obnovili boj proti subvencijam, ko se vrnejo s počitnic v Washington. Ti trdijo, da večina članov kongresa smatra program za nepraktičen.

Petdeset "komunistov" ustreljenih v Zagrebu

Bern, Švica, 10. jul.—List Basler Nachrichten je objavil poročilo iz Budimpešte, Cgrska, da je bilo 50 "komunistov" ustreljenih v Zagrebu 22. junija. Eksekucije so sledile napadu gerilcev na železniško progo. Poročilo pravi, da so nemške vojaške straže dobile ukaz, naj ustrelje vsako osebo, ki se pojavlja na zagrebških ulicah ali pa na cestah v predmestjih med deseto uro zvečer in peto uro zjutraj.

POLJSKE GRUPE SE NE MOREJO SPORAZUMETI

Nasprotniki sovjetske Rusije zahtevajo oblast

ANGLEŠKA VLADA POSREDUJE

London, 10. jul.—Stanislav Mikolajczyk, predsednik ubežne poljske vlade, je resigniral. To je nadaljnji dokaz, da je vladna kriza dosegla opasno točko. Kriza se je izpremenila v borbo za oblast med vojaškimi voditelji in civilisti v kabinetu.

London, 10. jul.—Borba za oblast se razvija med poljskimi skupinami v vladi in okrog nje od smrti generala Vladislava Sikorskega, ki se je ubil v letalski nesreči pri Gibraltarju. Poljski politiki, ki so znani kot nasprotniki sovjetske Rusije, zahtevajo večjo oblast v določanju vladnih smernic. Če bodo uspeli, je gotovo, da se bo konflikt med poljsko ubežno vlado in Rusijo poostil.

Premier Sikorski je bil za zblizanje z Rusijo. Zunanji minister Edward Raczyński je tudi naglasil v razgovoru s časniki, da je za zblizanje, a naletel je na opozicijo pri nekaterih članih kabineta. Mnenje prevladuje, da bo Stanislav Mikolajczyk, ki je nasledil Sikorskega kot predsednik vlade, odbral položaj.

Člani kabineta se ne morejo sporazumeti o vprašanju, kdo naj nasledil Sikorskega kot vrhovni poveljnik poljske oborožene sile. Vladislav Raczyński, predsednik Poljske, je nameraval imenovati za vrhovnega poveljnika generala Kazimierja Sosnokowskega na svojo lastno odgovornost, toda v zadnjem momentu se je premislil. Sosnokowski je znan kot sposoben vojaški voditelj in bil je večkrat vojni minister v poljskih vladah v Varšavi.

V juliju l. 1941, ko se je Sikorski odločil za sklenitev vojaške zveze z Rusijo, je Sosnokowski, ki je bil takrat minister brez portfelja, resigniral v znak protesta proti sklenitvi zveze z Rusijo. Ča je znan kot največji nasprotnik sovjetske Rusije.

Angleški zunanji minister Anthony Eden je skušal ublažiti trenje med poljskimi političnimi skupinami, a ni uspel. On je obiskal Raczyńskiega in imel dolg razgovor z njim o situaciji. Eden je naglasil, da se ne sme vmešavati v notranje zadeve poljske ubežne vlade, zaeno pa jo je posvaril pred akcijo, ki bi lahko rezultirala v poostitvi konflikta z Rusijo. Sedaj ni še nobenega znamenja o likvidaciji spora med poljskimi frakcijami.

Nemčija svari turško vlado

London, 10. jul.—Berlin je naslovil ostru svarilo turški vladi, v katerem naglašja, da orožje, ki ga Turčija prejema iz Anglije in Amerike, se ne sme grnati v evropski Turčiji. Poročilo iz Ankare pravi, da je svarilo izročil v imenu nemške vlade Turčiji poslanik Franz von Papen.

Ruska vlada odlikovala izumitelja

Moskva, 10. jul.—Profesor Leonid K. Ramzin, ki je bil pred trinaštetimi leti obtožen zarote proti sovjetski vladi, je dobil nagrado 150,000 rubljev in Leninov red. On je eden izmed vodilnih ruskih inženirjev in izumiteljev. Nagrado je dobil kot izumitelj novega turbo-generatorja.

Domače vesti

Obiski in posadrali

Chicago, 10. jul.—Oscar B. Godina, sin upravitelja Prosvete in poročnik, ki služi strica Sama v Gainesvillu, Fla., (University of Florida), je 9. t. m. obiskal gl. urad SNPJ in uredništvo Prosvete.

Nov grob v Waukeganu

Waukegan, Ill., 10. jul.—Dne 7. julija je naglo umrl Louis Lah. Zvečer je še delal, zjutraj so ga pa našli mrtvega v postelji. Star je bil 56 let in doma iz Šmarja Sap na Dolenjskem. Zapušča štiri sinove in hčer, v Clevelandu pa brata.

Iz Pennsylvanije

Port Allegheny, Pa., 10. jul.—Dne 30. junija je tukaj umrl Frank Gerbec, star 66 let in rojen v Danah pri Ložu, po domače Štorov. Zapušča ženo in osem odraslih otrok, v Clevelandu pa brata.

Iz Clevelanda

Cleveland, 10. jul.—Ana Jenc se je 7. t. m. nevarno poškodovala, ko je v svojem stanovanju padla po stopnicah v klet. Odpeljali so jo v bolnišnico.

Nov grob v West Allisu

West Allis (Milwaukee), Wis., 10. jul.—Dne 3. julija je v bolnišnici umrl Rudolf Potočnik, slovenski župnik v W. Allisu, ki je bil bolan dve leti. Star je bil 56 let in rojen v Selcih nad Škofjo Loko. V Ameriki je bil 16 let.

Roosevelt ne bo pritiskal na Lewisa

Kontroverza v področju vojno-delavskega odbora

Washington, D. C., 10. jul.—Predsednik Roosevelt je na konferenci s časniki dejal, da ne bo storil nobenega koraka, ki bi prisilil Johna L. Lewisa, predsednika rudarske unije UMWA v podpis pogodbe z operatorji, ker ta zadeva spada v področje vojno-delavskega odbora. On noče igrati vloge šerifa za ta odbor.

To je bil Rooseveltov odgovor na vprašanje nekega reporterja, ki je hotel vedeti, ali bo odbor podvzel kakšno akcijo proti Lewisovi uniji. On je dejal, da je težko prisiliti človeka v podpis pogodbe proti njegovi volji.

Predsednik ni hotel komentirati dela, ki ga je izvršil kongres, preden je odšel na počitnice. Dejajle, da je ostalo veliko problemov neresenih in ti bodo morali čakati do septembra, ko se kongres ponovno sestane v svojem zasedanju.

Kongresnik Smith, demokrat iz Virginije in soavtor protistavkovnega zakona, je udaril po rudarjih, ki se še niso vrnili na delo. Dejajle, da je piktiranje premogovnikov kriminalno kršenje provizij protistavkovnega zakona.

Tragična smrt osmih čikaških gasilcev

Chicago, 10. jul.—Osem gasilcev je izgubilo življenje v požaru, ki je uničil štirinaststopenjsko poslopje na 419 W. Superior st. Pokopala jih je stena, ki se je porušila nanje pri gašenju požara. Žrtve so bile Arthur Barcal, Richard Jablonski, Thomas McCarthy, Matthew J. McDonough, Edward Moffett, Joseph Strenski, Robert Walsh in Harry Weinell.

Amerika oboroži francosko armado

Rooseveltovo zagotovilo generalu Giraudu

Washington, D. C., 10. jul.—General Henri Giraud, vrhovni poveljnik francoske oborožene sile v severni Afriki in sonačelnik nedavno ustanovljenega odbora za osvoboditev Francije, je v svojem prvem razgovoru s časniki od prihoda v Washington razkril, da je dobil zagotovilo od predsednika Roosevelta, da bo Amerika oborožila francosko armado okrog 300,000 vojakov. Zadevni dogovor je bil sklenjen na konferenci med njim, Rooseveltom in člani ameriškega štaba.

General je govoril s časniki s pomočjo tolmača. Konferenco je aranziral vojni departament. "Z Rooseveltom sem sklenil dogovor glede oborožitve francoske armade," je dejal.

Giraud je povedal časniki, da se bo francoska armada pridružila zavezniški sili v operacijah proti Japoncem na Pacifiku in tako prispevala svoj delež za osvoboditev otokov na tem morju izpod japonske dominacije.

General ni hotel odgovorjati na vprašanja časnikov o prave politične značaja. Izjavil je le, da je popolnoma uverjen, da se bodo politične komplikacije in problemi zadovoljivo rešili v bližnji bodočnosti. Politične grupe so se zedile za dosego glavnega cilja, ki je osvoboditev Francije.

Evakuacija francoskih obrežnih krajev

Nervoznost osištih krogov narašča

Alžir, Alžerija, 10. jul.—Minister za informacije v odboru za osvoboditev Francije je naznanil, da je dobil zanesljiva poročila iz podtalnih virov o evakuaciji prebivalcev iz francoskih krajev ob Sredozemskem morju in Atlantiku. Evakuacija so odredile nemške vojaške avtoritete.

Minister je dejal, da je bila evakuacija odredjena z namenom odstranitve vseh mladih in upornih francoskih elementov, ki bi lahko pomagali ali sodelovali z zavezniško silo v slučaju invazije Francije. To je nadaljnji dokaz o nervoznosti v osištih krogih in bojazni pred invazijo.

Evakuacija je v teku v krajih ob Lionskem zalivu in pokrajini Bayonne, Biarritz, St. Jean-de-Luz in Hendaye. Zavezniki so dobili nepričakovano pomoč s strani tajne italijanske radijske postaje, ki operira na isti valovni dolžini kot rimska. Ta oddaja apele na italijansko ljudstvo, naj strmolgavi Mussolinijev režim in sklene mir z zavezniki.

Izvajanje protistavkovnega zakona v Detroitu

Detroit, Mich., 10. jul.—Pokrajinski odbor vojno-delavskega odbora je začel izvajati provizije Connally-Smithovega protistavkovnega zakona, katerega je kongres sprejel potem, ko ga je predsednik Roosevelt vetiral, proti uslužbenecem, ki so zastavali v poslopju Penobscotu, kjer ima več kompanij svoje urade. Večino med stavkarji tvorijo operatorji dvigal. Stavka je nastala v znak protesta proti upravi poslojja, ki je zavrnila zahtevo uslužbenecov za sklenitev nove pogodbe. Pokrajinski odbor je takoj po izbruhi stavke odredil zaslišanje.

VLADNI ODBOR REVIDIRAL MEZDNO FORMULO

Koncesije lesnim delavcem in gozdarjem

ZAHTEVE TISKARJEV ZAVRNJENE

Washington, D. C., 10. jul.—Vojno-delavski odbor je naznanil, da je osvojil novo metodo, ki omogoča zvišanje mezd na temelju "formule malega jekla" z reklasifikacijo zastarelih mezdnih struktur, ki ovirajo vojno produkcijo.

V soglasju z novo metodo je odbor zvišal minimalno plačo gozdarjem in lesnim delavcem v Michiganu in severnem Wisconsinu na 58 in 63 centov na uro. Prej je znašala 45 in 50 centov na uro. To je storil, čeprav je bila tem delavcem zvišana plača za petnajst odstotkov na podlagi omenjene formule.

Odbor je naznanil pospešitev odlokov o aplikacijah za zvišanje mezd, ki prihajajo od delavskih unij in delodajalcev. Dr. George Taylor, podnačelnik odbora, je podal novo tolmačenje mezdne formule in pojasnil nje-govo stališče. To je sledilo zavrnitvi aplikacije tiskarjev, upošlenih v petnajstih newyorških tiskarnah, ki so zahtevali zvišanje tedenske plače za \$4.20. Odbor je odločil, da se plača zviša za dva dolarja na teden. Sedanja plača je \$58.40. Odlok se nanaša na 4000 članov tiskarske unije.

William H. Davis, načelnik vojno-delavskega odbora, je dejal, da formula malega jekla o zvišanju mezd za petnajst odstotkov pomeni maksimum, ne minimum. Izjeme veljajo le v izrednih slučajih. Eden teh je slučaj gozdarjev in lesnih delavcev v Wisconsinu. Odbor je šel preko mezdne formule, ker so se lesne kompanije pritožile, da ne morejo dobiti dovolj delavcev.

Robert Watt, reprezentant delavcev v odboru, je dejal, da je ta edina branja federalne vlade, ki se trudi v naporih za stabilizacijo mezd. Davis in Taylor sta izjavila, da se strinjata z Wattovo deklaracijo, zaeno pa sta priznala, da vlada še ni stabilizirala cen živeža in drugih potrebščin.

Nov rekord v proizvodnji orožja

Nelson hvali kooperacijo med zavezniki

Toronto, Kanada, 10. jul.—Donald M. Nelson, načelnik odbora za vojno produkcijo, je naznanil, da so zavezniki dosegli nov rekord v proizvodnji orožja, streliva in drugega bojnega materiala. On je govoril pred člani Kanadskega kluba.

Nelson je dejal, da je zavezniška produkcija bila dvakrat večja od osištne v preteklem letu, trikrat večja v tem letu in da se bo prihodnje leto početrila. Samo Amerika in Kanada bosta v tem letu producirali dvakrat več orožja kot osište. Od začetka vojne so ameriške tovarne producirale čez 100,000 letal, 175,000 težkih in lahkih topov, čez milijon strojne in šest milijonov pušk.

V svojem govoru je Nelson pohvalil kooperacijo med zavezniki in izrekel upanje, da se bo poglobila in prinesla nadaljnje uspehe.

Vesti z jugoslovanske fronte

Poročila Jugoslovanskega informacijskega centra in drugih virov

VEST IZ DOMOVINE

Izpred vojnega sodišča
(Posneto iz Bazovice, št. 68 z dne 23. maja 1943.—JIC.)

Vojaško sodišče vrhovnega poveljstva oboroženih sil Slovenije-Dalmacija, odsek v Ljubljani, je izreklo naslednjo sodbo v zadevi proti:

Tomcu Valentinu, sinu Francu in Franciške Gregorič, rojenemu v Podložu 7.II.1916, tam bivajočemu, nahajajočemu se v zaporu. Obtožen je bil, da je od junija 1942 bil član prevratne družbe Osvobodilne fronte in je pripadal vojaški organizaciji te družbe; da je v omenjenih okoliščinah posedoval in nosil orožje brez dovoljenja.

Iz teh razlogov je sodišče Tomca Valentina spoznalo za krivega pripisanih mu zločinov in ga obsodilo na skupno kazen dosmrtno ječe z vsemi zakoniti posledicami, na plačilo pravnih stroškov in pristojbine za sodbo. Odredilo je, da se s sodbo objavi v izveščku v "Jutru".

ZATIRANJE SLOVENSKEGA NARODA

Office of War Information poroča dne 30. junija o člankih, ki so izšli v švedskem časopisu o položaju v Sloveniji.

Akoravno gre za starejše vesti, katere smo že pred meseci poročali v odlomkih, prinašamo ta skupni pregled, ker je slika celotnega položaja:

"Slovenec pretežno neposredna narodna smrt. Na slovenskem ozemlju, katero so zasedli Nemci, poskušajo čim hitreje ponemčiti ves narod in so uničili vse spomenike, ki pričajo o zvezi Slovenije z Jugoslavijo. Slovenske žene so v nekaterih krajih napravili brezpravne. V mesecu maju 1941 so polovili nemški vojak večje število mladih deklet v Kranju, jih zaprli v šolsko poslopje in jim vtisnili znak FM (Freie Militärmädchen—dekle za uporabo vojaštva). Nikdo ni o njih ničesar več slišal.

Tudi iz drugih krajev poročajo o sličnih dogodkih. Slovenski krogi cenijo, da je postala petina vsega slovenskega prebivalstva—približno 200.000 ljudi, žrtve takozvanega 'novega reda'. Preganjan je bilo 130.000 ljudi, 40.000 jih je pobegnilo in 20.000 je moralo v zapor ali pa v koncentracijsko taborišče, oziroma v prisilne delavnice. Nemci priznavajo, da so ustrelili do 1. avgusta 1942 nič manj nego 1972 oseb.

V krajih, katere so zasedli Italijani, vladajo ravno tako obupne razmere. Tudi tukaj je 'novi red' zahteval isto proporcijo žrtev; tudi tukaj poročajo, da je petina prebivalstva postala žrtev okupatorja. Približno 30.000 ljudi je moralo v konfinacijo.

Krajevno časopisje je poročalo o ustrelitvah talcev v skupnem številu 821 in o ustrelitvah patriotov, skupaj 658.

Enaka je usoda onih stotisoč Slovencev, ki so prišli Madžarom v pest. Tudi Madžari so poskušali zadušiti slovenski jezik in slovensko kulturo na svojem ozemlju. Madžarščina je postala šolski jezik in približno tisoč ljudi iz intelektualnih slojev je bilo odvedenih v notranjost Madžarske. Toda z vsemi temi krutimi ukrepi in kljub krvavemu zatiranju okupatorji niso mogli zadušiti slovenskega osvobodilnega gibanja. Neumorna je delavnost partizanov, ki skoraj dnevno vrše dela sabotaže.—JIC.

NEMŠKE IZGUBE V JUGOSLAVIJI

Carigradski poročevalec švedskega lista Ny Dag piše dne 22. junija naslednje:

"Zagrebski časopis 'Hrvatski Narod' poroča o silnih izgubah nemških čet v borbi proti gerilskim skupinam na jugoslovanskem ozemlju.

Ko so se morali gerilci vsled sovražne premoči na enem od bojišč umakniti, so poglani v zrak dvojico železniških mostov in potem napadli nemške čete v bok in jih potisnili v defenzivo. Od osiše kontrolirani hrvaški

na hrvaško-črnogorski meji južno od Sarajeva in da bodo tam uničeni."

Ta nemška agentura pravi, da so Nemci prizadeli jugoslovanskim gerilcem ogromne izgube. Associated Press poroča, da gerilci priznavajo izgube od 2000 mrtvih in ranjenih, obenem pa naglašajo, da so nemške izgube veliko večje od njihovih.—JIC.

Neuspeh pete ofenzivne osiše proti jugoslovanskim gerilcem

New York, 29. junija.—United Nations Information Office je prejel naslednje brzjavno poročilo o bojih v Jugoslaviji:

Peta ofenzivna osiša, ki se je začela pred sedmimi tedni v cilju, da popolnoma zaduši jugoslovansko gerilsko gibanje, se je izjalovila.

Naše zračne sile so se izkazale

Napisal Peter Lipa

Vincent Sheean, znani poročevalec, ki je zdaj poročnik v armadi Zedinjenih držav, piše, da je imela zračna armada severozahodne Afrike, ki je pomagala pregnati sovražnika iz severne Afrike, mnogo sijajnih uspehov. V mnogih pogledih so te zračne sile nekaj čisto novega.

Že dejstvo, da je ta vojaška sila sestavljena iz Britancev in Amerikancev, je nova poteza; tako v svojem sedenjem zmagovalstvu kot v težokah preteklosti je razvila ta zračna sila v vrstah svoje visoke komande veliko število čudovitih talentov.

Oprema, katere se poslužujejo, je ista kot povsod drugod, na vseh drugih bojiščih—dobra letala, katere krmarijo mladi Amerikanci. Lahko rečemo, da so to najboljši mladi ljudje, bolj jih ne najdeš nikjer. Naša letala so se izvrstno izkazala, naša ideja bombardiranja podnevi s preciznostjo je bila popolnoma upravičena, tako da se ta zračna sila z največjim zaupanjem podaja v bodočnost—pa naj pride kar hoče.

"Dvoje letal, ki prej v Evropi nista mogli pokazati svojih vrlin, letata trdnjava B-17 in blisk P-38, sta do pčice izpolnili vse, kar smo od njiju pričakovali; nobeno od naših letal nam ni delalo težav pod pogojem, da smo ga pravilno uporabljali.

Sheean pravi, da je ena najboljših značilnih potez te zračne armade velika strategična nadarjenost častnikov, ki niso nič več nego "dobri stari piloti". Podpolkovnik Philip Cochran je to dejstvo razložil takole:

"Moje mnenje je, da je vsa skrivnost njihovih uspehov v tem, da so v neposrednih in ozkih stikih z letalom samim in z moštvom, ki jih krmari. Vse svoje življenje so se učili, kako potrebno je skupno delo in so zdaj prežeti tega letalca tako potrebnega načela.

V zračnih silah je čisto običajno, da general vpraša podporočnika za svet in nikakor ni neobičajno, da se general po tem nasvetu tudi ravna. Pilotska skupnost je morda ona vez, ki podpira to prijateljstvo, bistvo skupnega dela v zračnih silah.

Naši generali so vsi zrasli na sedežu letala in so radi tega vedno pripravljani, da poslušajo mnenje letalca, ki mora izvršiti

polet. Zračne operacije pozimi so jih prepričale o tem, da je stari koncept nadzorovanja letalstva s tal oviral polet in najprimernejše izkoriščanje tega orožja.

Naši zračni generali pa so pokazali vsakokrat, kadar so imeli priložnost, da znajo strategično misliti ter izdelati načrte in praktično izvesti najširše strategične operacije. Od majhnih začetkov pozimi so razvili z neprestanim vežbanjem in na podlagi svojih izkušenj neizmerno silo te neodvisne armade, naše zračne armade v severozahodni Afriki."

V tej zračni sili severozahodne Afrike se nahajajo vsi oddelki naše bive 12. zračne sile, nekaj britskih in nekaj francoskih lovskih in bombarderskih edinic. V pogledu bojnih edinic je ta zračna sila pretežno ameriška. Udarni del obsega dve komandi, in sicer po imenu strategično silo in taktično zračno silo.

Strategično zračno silo je prevzel kot poveljnik major-general James H. Doolittle; v njej se nahajajo vse edince težkih bombarderskih skupin in večina srednjih bombarderskih skupin. Poleg tega pa ima tudi več skupin lovcev, katerih naloga je, da spremljajo bombarderje na njihovih poletih.

Poveljnik taktične zračne sile je letalski maršal Sir Arthur Cuningham, ki razpolaga s skupinami lovcev-bombarderjev in z nekoliko skupinami lažjih bombnih letal. Te zračne sile so pripravljene za boj proti sovražniku v bližini, in sicer za uničevanje strategičnih ciljev—kakor pretrganje njegovih prometnih zvez in uničevanje zalog in oskrbe. Nadaljnja naloga za te letalske skupine je zaščita operacij pehote, katere bi mogle sovražne zračne sile nadlegovati. Poletje narekuje torej koordinirano strategijo v najširšem smislu, obsegajoča skupno sliko bojišča v zraku in na tleh—zahteve posameznih točk ali sektorjev so manj upoštevane.

Podpolkovnik Cochran pravi: "Moglo bi se reči, da izvira ves novi koncept zračne podpore v bitki iz dejstva, da letalski piloti vidijo mnogo bolj daleč v zaledje sovražnikove fronte kot katerikoli opazovalec, ki je prikovan na tla. Tako na primer se more dogoditi, da opazovalec na tleh zahteva, da letalci uničijo baterijo, ki zadržuje prodiranje oklopnih vozil preko gorkega prelaza. Toda, ko pridejo letala na lice mesta v cilju, da poskusijo izvesti to uničenje, vidijo, da se nahaja 20 milj zadaj v zaledju taborišče zalog, municijskih skladišč in popravilnic sovražnih edinic. V tem slučaju bo letalec seveda raje šel uničiti ono, kar misli, da je bolj bistveno za celotno bojišče.

To so osnovni problemi tega vprašanja. Ko se prenaša to načelo akcije v boju od majhnih edinic do večjih in potem do največjih, preidejo novi koncepti akcije na armade, potem na celotna bojišča in končno na ves razvoj vojne."

Zračne sile severozahodne Afrike so tudi zaščita tamšnjih pristanišč, in sicer na podlagi posebne obalne zračne sile, ki straži in patrolira nad vodnimi cestami naših konvojov. Zadržna novost je poseben oddelček vezbanja, ki sprejme v svojo sredo

nove oddelke, ki pridejo iz Amerike in jim na licu mesta da potrebno priliko, da se izurijo in pripravijo na boj v razmerah in okoliščinah tega posebnega bojišča. Celokupno zgradbo zračnih sil pa drži pokonci takozvana 'Service Command', ki gradi letališča, jih vzdržuje in zida skladišča ter skrbi za vzdrževanje letal—in poleg tega izvršuje ogromno nalogo oskrbovanja moderne zračne armade z zadostnimi količinami bomb, bencina, obleke in opreme, municije in vsega drugega.—ONA.

Glasovi iz nasebin

(Nadaljevanje s 2. strani)

ljena, da bi prinesla 50c. Ampak mladi mož ima že novo umetno nogo in je odložil berglje. Lepa hvala vsem, ki ste se udeležili te veselice.

Pa tudi nesreča in smrt sta se približali tej veselici. Prizadeti sta dve slovenski družini. Prva je družina Grkman, čije vsi člani so pri SNPJ in poznani daleč okrog. Njih sinovi so mirnega vedenja, pa vseeno se je Tonyju pripetila nesreča. Ko je obračal avto, da gre po svoje dekle, se je pod karo naenkrat znašel Joe Robić. Ker "ga" je imel precej pod kapo, se ni spomnil, da gre avto tudi nazaj. Dobil je tako hude poškodbe, da je izdihnil na poti v bolnišnico. Naše sožalje obema družinama.

Pokojni Joe Robić ni spadal k nobenemu društvu, dasi je bil star že blizu 68 let. In če človek ne spada k nobenemu društvu, je tudi bolj žalostno, ko umre. Zatorej rojaki, kdor še ne spada k društvu, naj pristopi, dokler je čas, ker nesreča nikdar ne počiva.

Anna Katerle, 117.

Veslovanski shod v Detroitu

Detroit.—Vsi Slovenci v Detroitu in okolici ste uljudno vabljeni, da se udeležite velikega veslovanskega shoda prihodnje nedelje popoldne, 18. julija. Na programu so razni govorniki iz vseh delov Amerike. Nastopili bodo:

Zupan mesta Hamtramcka, iz Pittsburgha sodnik Blair Gunther, iz New Yorka brigadni general Clancy in Karnakof, iz Chicaga Joseph Martinek, glavni tajnik Čehoslovanskega narodnega sveta, iz Michigana Frank Izbey in Pat Quinn. Drugi govorniki iz našega mesta, o katerem mislim, da bo velika privlačnost, je naš jugoslovanski junak korporal Jakač, ki je ravno sedaj na dopustu. O njegovih junaških činih so pisale vse ameriške novine. Sedaj ga bomo imeli priliko videti in slišati osebno. Tudi iz Clevelanda je bil povabljen rojak in zupan Frank Lausche, toda je brzjavno odgovoril, da se ne more odzvati, ker je tisti dan preveč zaposlen. Drugi, ki se ne more udeležiti, je naš podpredsednik Henry Wallace.

Na programu je posebna točka, ko bodo "kristili" tank na ime "slovanski tank". Ta tank mora biti kupljen samo z bondi, katere bodo kupili Slovani v času od 18. junija do 18. julija. Torej pozor vsi, kdor je ali bo v tem času kupil bond, bodisi v tovarni ali kjerkoli. Zapiše naj si številko bonda in jo prinese na shod; ako pa pride v dotiko s to ali ono osebo, ki ima te listine, naj jo samo izpolni. Kdor želi na shodu kupiti bond, to lahko stori.

Dalje bo lahko vsakdo na shodu daroval tudi kri za vojake. Prva oseba, ki bo darovala kri, je mati korporala Jakača. Druga oseba bo tajnik michiganskega Slovankega kongresa George Pirinsky.

Namen tega shoda je, da pokažemo predsedniku Rooseveltu, da smo Slovani z vsemi našimi močmi za njim, dokler niso naši sootniki premagani. Sloveni, sedaj pa na delo. Kdor more, naj kupi vojne bonde v tem času. Kdor je sposoben, da lahko daruje kri, naj to stori sedaj, kar bo vsem Slovanom v čast. Vsakdo naj po svoji skromni moči deluje, da bo ta shod vreden imena—veslovanski shod.

Torej zapomnite si dan shoda: v nedeljo, 18. julija ob dveh popoldne v Keyworth Stadiumu na koncu Rooseveltove ulice. Frank Hrsak, predsednik postojanske 1 SANS.

Slika kaže padala, ki prinašajo števila angleški vojaški posadki v osedju japonske bojne črte v Burmi.

Gospodarske razmere v Jugoslaviji

Malo vesti in mnogo ugibanja

Elmer Davis

Iz nekega pisma, dhtiranega od začetka aprila 1943, iz Dubrovnika posnemamo naslednje: "Strašno je naraščanje cen v Dubrovniku. Nikdo ne bi verjel, kako je vse postalo drago in predrago. Jabolka, pomaranče, jajca računajo danes že po 40 kun. Ko smo morali dati poravniti čevlje otroku, ki je zdaj 6 let star, smo šele po dolgem prosjačenju pregovorili čevljarja, da jih popravi—računal pa je 2000 kun.

Vedno več je odprtih grobov. Vsač dan čujemo o novih smrtnih slučajih. Najbolj umirajo starci zaradi nezadostne hrane."

Iz privatnih virov smo prejeli poročilo o nekaterih cenah za živila:

Mast, velja 1500 dinarjev kg, jajca so po 30 do 40 dinarjev kos. Meso velja 500 dinarjev kg, do čim plačujoče smetano po 850 dinarjev. Zetev je letos videti dosti dobra in tudi sadja bo najbrže precej.

"Deutsche Zeitung in Kroatien" je poročala dne 13. marca z zagrebškega tržišča: "V preteklem tednu je dovoz mesa in rib na zagrebški trg opešal, le malo blaga so privedli. Razen kosti ni bilo videti na trgu niti mesa, niti mesnatih izdelkov, tudi konjskega mesa ni bilo na ponudbo. Morskih rib ni bilo in tudi ne žive živine. Trg za sadje pa je bil sploh popolnoma zapuščen. Glede cen za one stvari, ki so bile na prožaj, so cene poskočile največ zaradi transportnih sredstev."

Casniška agentura Reuter poroča iz Zuericha, da je izbruhnila v Zagrebu epidemija. V Pavelčevi 'Neodvisni Hrvatski' stavka kmetov, ki so ogorčeni in nezadovoljni radi poskusov a strani vlade, da bi dirigirala cene njihovih pridelkov.

Prejeli smo zanesljiva poročila o novih nemških zverstvih v vzhodni Srbiji. V vasi Rudna glava so ustrelili dne 22. aprila 4 domačine. V Negotinu so Nemci poskusili strahovati ljudstvo s tem, da so brez sodbe na najpogostejši način ubili 12 meščanov. Z motikami so ubili Arandjela Avramovića iz Glogovice.

Nemci se baje pripravljajo na to, da si z novimi prevarami preskrbe novih povodov za množično pobljanje našega naroda. Ker vsa njihova dosežanja zverstva niso mogla zlomiti upornega duha naših ljudi, nameravajo Nemci uprizoriti množično pokolje v največjem obsegu in so preskrbeli nekaterim svojih oddelkov angleške uniforme—nameravajo prevariti narod, da se je invazija začela in tako povzročiti upor, ki jim bo dal povodov za nova streljanja.—JIC.

SLOVENSKA NARODNA PODPORNJA JEDNOTA

Izdaja svoje publikacije in so posebno list Prosveta za koristi, ter potrebno agitacijo svojih društev in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih podpornih organizacij. Vsaka organizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatorični dopis in naznanila drugih podpornih organizacij in tujih društev naj se ne podliježe listu Prosveta.

Rekel sem že enkrat, da bodo momenti v teh časih vojne—daljši in krajši—ko bo izgledalo, kakor da se nič ne dogaja, čeprav bodo ravno v tistem hipu priprave v polnem teku. Da bo časov, kadar bo malo vesti, toda mnogo ugibanja. Sedaj se nahajamo v eni takih period.

Izgleda, kot da se nemški vojskovodje ne upajo začeti z resnimi borbami na ruski fronti, dokler ne vidijo, kje v zapadni Evropi bodo Britanci in Amerikanci udarili; kje, kako in kako močno. Hitler nima več takih moči kot jih je imel laniško leto, da bi mogel udariti na Rusijo, še dosti manj pa kot pred dvema letoma in obakrat ni mogel premagati Rusov. Ampak, če letos ne udari močno po Rusiji, bo s tem priznal svojemu narodu, da ne more več imeti upanja, da bi mogli premagati katerega koli od svojih sovražnikov; da je njihovo edino upanje v tavn, da vzdržijo v dolgi in izčrpljevalni vojni in da poskusijo nas utruditi. Zelo malo pa je verjetno, da bi se nacistični vodje upali to povedati svojemu narodu. Na Nemškem niso bile govorice o defenzivni vojni nikdar sprejete z navdušenjem. Toda, če hočejo začeti z borbo na Ruskem, bodo morali začeti kmalu, ker vsaki dan, ko čakajo, izgubijo dan lepega vremena za borbo, so za en dan bližje zimi, ko so Rusi še dvakrat dokazali, da so oni močnejši.

Hitlerju bi seveda bilo dosti pomagano, če bi znal, kje in kdaj bomo mi in Angleži udarili v zapadni Evropi. Izgleda, da so nekaki ljudje mislili, da bomo takoj po padcu Pantellerije napadli drugo točko, kjer koli. Ampak vojni operacij velikega obsega ni tako lahko organizirati, posebno pa ne takih, katere je Churchill označil kot "posebno težke amfibijske operacije". Ne bodite nestrpni, ako se z invazijo ne začne danes zvečer ali pa jutri zjutraj. Ampak invazija bo prišla. Kar se tiče vprašanja, kdaj in kje, je že mnogo ugibanja v zraku. Dosti tega ugibanja je prišlo od sovražnika, kateri nalašč želi ustvariti vtis, da se bo začela vsak dan—v nadi, da postanejo britanski in ameriški ljudje, kakor tudi potlačeni narodi, nestrpni in da jim pade morala, če se invazija odloga.

V nekih svojih emisijah so Nemci trdili, da se bo invazija začela 22. junija. Namen je bil seveda, če se tega dne ne bi začelo, bi oni mogli reči, da so zavestniki bili primorani odložiti napad. Ampak, to je, kar osiše pravi in ne mi. Ne vzemite ugibanja preveč resno; ko se bo res začelo z napadom, bo ameriško ljudstvo o tem obveščeno.—OWI.

Ali ste naročili na dnevnik "Prosveto"? Podpišajte svoj list!

SOSIESKA

ANTON INGOLIČ

(Se nadaljuje.)

"Potem pa podpišite očetul!" je vzkliknila in ga potegnila za rokav, ko je hotel zaviti proti domu.

Dolinšek se je nekaj obotavljal, češ da je še čas, končno pa je le odšel z njo in podpisal. Ko se je Koren vrnil, mu je ponosno pokazala nov podpis.

"Tega sem vam jaz pridobila." Koren jo je toplo pogledal in popravil: "Sebi in svojim otrokom in vsej sosieski si ga pridobila!"

Tedaj pa je povzdignil glas enonogi invalid Smeh. Na robu vasi je imel svojo leseno in s slamo krito kočico, ki je bila vsej vasi v sramoto in ob katero se je spotalnil že marsikdo, posebno, ker je stala ob glavni cesti. Kdor se je pripeljal z železniške postaje v Ravne, je najprej zagledal njo, in njegov vtis o vasi je bil vse prej kakor ugoden. Tako so modrovali bogatejši kmetje in se jezili na streljo, ki je vselej treskala mimo, in na Smeha, da si ne postavi druge hiše ali pa da ne pride tako na psa, da bi jo kdo kupil in podrl. Smeh pa je posedal pred kočico vsej vasi navkljub in se smejal: "Za kogar ni dovolj lepa, naj mi postavi drugo. Jaz sem zadovoljen z njo!" Okoli kočice je imel nekaj pedit zemlje, v koči pa osem otrok. Za nogo je dobival invalidnino, nekaj pa je zaslužil tudi z delom, vendar ga kmetje niso preveč radi jemali, češ da ni zmožen dela. V resnici pa ga niso marali zaradi njegovega ostrega jezika.

Takoj ko se je začel pogovor o delitvi, je bil odločno proti njej in je potegnil za seboj večino kočarjev, ki niso imeli pravice do gozdov. Spoznal je, da pridejo z razdelitvijo ob suha drva in storže, ki so jih doslej smeli brezplačno pobirati, poedini kmetje pa bi jim lahko prepovedali tudi nabiranje gob, borovnic in želoda. To je bila njihova stara pravica, ki so jim jo hoteli sosieskani že večkrat vzeti, a jim je niso mogli, ker so jo imeli zapisano v listini, s katero so nune nekoč podarile ravnem kmetom gmajno in gozdove.

Res, da te latine ni imel nihče v Ravnah, ne sosieska in tudi ne kočarji, tudi ni nihče vedel, kje se nahaja. Toda iz roda v rod se je prenašalo izročilo o njej. Zato je ostro napadal Ledinka in njegove; nekajkrat je tako udaril s svojo leseno nogo pri Skledarju ob tla, da so zacinjali kozarci po mizah in so ga kot bi gledali kmetje prijazneje. Potem pa je kot bi odrezal utihnil. K Skledarju ga ni več bilo. Zahajal pa je v poedine kočice, kjer so imeli tajne pogovore, da nihče ni prav vedel, za kaj gre. Zadnjo nedeljo pred sosieskim zborovanjem pa se je natepilo h Grahurju po večernicah toliko ljudi, da sta bili obe premajhni. Prišli so vsi kočarji iz Raven in tudi nekaj gostincev. Mnogi še niso prav vedeli, čemu so se zbrali. Nerodno jim je bilo, žulili so svoj četrty rokami in se zbegano ozirali po drugih. Poedini kmetje, ki so bili že prej v gostilni, so radovedno čakali, kaj bo. Smeh je naposled spregovoril. Dvignil se je iz mize za pečjo, se oprl na svojo leseno nogo, da je bil še višji kot navadno, in začel pretrgano in sunkovito.

"Mnogi že veste, za kaj gre. Drugim bom povedal, da boste vedeli vsi. Razdeliti si hočejo gozdove, ki so last sosieske in kjer smo imeli mi že od nekdaj svoje pravice. Razdeliti si jih hočejo, ne da bi vprašali tudi nas!" Tisti, ki so vedeli, kakšna je ta stvar, so jezno vzklikali, ostali pa so odprli od začudenja usta in niso vedeli, kaj naj porečejo.

"Stvar je namreč takakale," je nadaljeval Smeh. "Brez nas ne morejo storiti nič, kajti

mi imamo že staro pravico do suhljadi, storžev, gob in drugih gozdnih sadežev. Poznamo kmetje, zato tudi vemo, da bi to pravico zgubili, če si razdelijo gozdove. Zaradi tega smo bili ves čas proti delitvi. Toda tu vmes je še drugo, važnejše!"

Spil je požirek vina in se ozrl po navzočih, ki so napeto prisluhnili.

"Vsi vemo, da je dobila pred davnim časom gozdove in gmajno vsa vasa! Dobili so jo vsi, naj so imeli veliko ali majhno kmetijo. Dobil jo je prav za prav zemlja naše vasi. Tedaj je bilo v Ravnah le pet in štirideset hiš. Vsaka je imela pri skupni zemlji enak delež. Zdaj pa imate hiše, ki nimajo niti četrtno pravice, na drugi strani pa take, ki imajo po dve in še več! Na kak način je prišlo do tega? Čisto enostavno: sin si je postavil hišo, oče mu je dal le kos polja, a od pravice na skupni zemlji mu ni odstopil ničesar. Ali je bilo to pravično? Ne! Prav bi bilo, da bi ta sin imel enako pravico do gmajne in gozdov, kakor jo je imel oče! Saj to pravico je vendar dobila vsa ravnenska zemlja, ne pa poedinci, ki so tedaj slučajno živeli v Ravnah. Vsa vasa je bila sprva sosieska, tudi danes bi mi vsi morali biti njeni člani!"

"Tako je! Tako je!" se je oglašilo od vseh strani.

Nekateri še vendar niso razumeli, v koliko se to njih tiče.

"Potemtakem bi bilo edino pravilno, da dobimo tudi mi svoj del. Nič nimamo zoper delitev; a tudi mi moramo nekaj dobiti, vsaka hiša v vasi! Ogoljufali so nas že bog ve kdaj! Dovolj dolgo smo trpeli krivico in so jo trpeli naši predniki! Čas je, da dobimo tudi mi svoj!"

Tako, zdaj so slišali vsi! Nekaterim je bilo, kakor da bi sanjali. Kako? Njim, ki imajo samo bomo kočico in pest zemlje, naj gre tudi nekaj gozda in gmajne? Naj bo njihov kos ti stega lepega gozda, kamor so hodili doslej drugim podirati drevje in so za svoje težko delo dobili le štor podrtga drevesa? Naj bo njihov del gozdov, kamor hodijo njihovi otroci nabirati suhljadi in storžev in odkoder jih često nazeče Curk, češ da sekajo tudi veje?

"Sicer pa tudi drugod dobivajo siromaki zemljo!" je povedal gostič, ki je prišel pred leti s Ptujkega polja. "V Lukovcih so razdelili graščinsko zemljo in vsakdo je dobil kosček!"

"Tam deli agrarna reforma!" je vedel povedati nekdo drugi. "Tudi sosieska zemlja naj pride pod agrarno reformo!"

"Nam ni treba agrarne reforme," ga je zavrnil Smeh, "mi imamo drugo pravico, naša je močnejša in nihče nam je ne bo mogel skratiti!" je končal in udaril s pestjo po mizi.

Kmetje, ki so bili med njimi, so se jim sprva smejali, naposled pa je prišlo do hudih sporov. "Meša se vam!" je kričal stari Breznik. "Vi niste nikoli nič dobili! Tudi vaši očetje ne, zato vam ne gre niti posušeni borovec!"

"Če ne boste dali zlepa, se bomo prijeli drugje, kjer bolje poznajo postavle!"

"Se dolgo boste čakali, preden boste dobili samo pest naše zemlje!"

"Vas ne bomo vprašali, ali jo daste ali ne!"

"Potem ste pa tatovi in razbojniki!"

"Naša pravica nam jo bo dala!"

"O svetem Nikoli!"

"Še to pomlad!"

Besede so postajale bolj in bolj zbadljive, že so dvigali pesti; nekdo je pograbil kozarec in ga zalucal proti nasprotnikom. A zgrešil je cilj in kozarec se je razletel ob peč. Ni bilo prej miru, dokler niso potisnili kmetov skozi vrata.

(Dalje prihodnjič)

Pod severnim nebom

Pavel Nizovoj

6.

Miška se je globoko pogreznil, zasopnil in obstal. Hipoma je stegnil glavo naprej in zatrobil poln hrepenenja in jeze. Vseeno krog tišina. Gospodar ga s palico dregne v hrbet. Jelen se ni zganil. Tedaj je William pobesnel in ga tokel po suhih, s peno pokritih bokih. Miška je obrnil glavo proti nje-mu. V očeh je zagorelo sovraštvo. Obupno se je napol in skočil iz snega. Njegov naslednji gib je bil naperjen proti možu. Iz gobca, so padale težke kepe krvi, pomešane s peno. Nozdri so se v srdno široko napihnile. Upadli boki so se tresli. Jelen je hotel napraviti skok, da bi potepal gospodarja, da bi ga za večno pohabil. William je instinktivno dvignil roke s palico, da zavaruje glavo in prsi.

V tem trenutku je Klara, ki se je tudi prej pogreznila v sneg, potegnila. To je preprečilo katastrofo: Miška ji je moral slediti. William je skočil na sani.

Jelen se je kmalu pomiril; toda vožnjo je bilo nemogoče na-

daljevati. Znova je moral postaviti šotor.

Šestdeset neskončnih ur, ki so Williama spravljale v besnost, je moral čakati, da se je gornja snežna plast toliko strdila, da je bilo možno po njej voziti. Zadnjih dvajset ur je sedel že brez vsake hrane. Tudi jeleni so bili lačni. Če je malo zadremal, je imel čudne sanje: topel, svetel prostor, pogrnjena miza z raznovrstnimi sladlicami, z vročimi paštetami, s čudovitimi, solnim se švicarskim sirom, z

gnjatjo, z rožnatimi lososovimi rezinami in še z mnogovrstnimi drugimi dobriimi jedili. In na sredi je stalo nekaj steklenic vina. Toda komaj je stegnil roko po njej, pa mu je vabljava jed ušla. Nobene ni mogel doseči. Drugi dan je bil posebno neumen in razburjen: William je lovil pečeno gosko. Že, že jo bo zgrabil, je mislil. Toda rumena, okusna, dišča gos je hipoma razprla oskubljen peroti in odletela. Pa ni letela daleč, sedla je in se mu zopet smejala z okus-

Clanica unije United Office & Professional Workers v Clevelandu, O., nabira podpise na peticijsko, da kongres stori korake za preprečenje dvigovanja cen.

nim izgledom. William se je prebudil, požiral lačno slino in klel.

Končno se je sneg strdil, toda še vedno ni mogel hitro voziti. Ponekod se je živalim še zmeraj udiral. Čez nekaj časa je pričel dvomiti, ali se vozi v smeri proti domu. Moral bi biti že pri znanem velikem jezeru, kamor je večkrat hodil na lov, pa o tem jezeru ni bilo sedaj ne sluha ne duha. Preračunaval je pretekle ure in preiskal s kompasom poti: davno bi že moral biti doma. Torej je zablodil. Kreniti bi moral na levo.

Vseeno krog smrtina tišina. Brez strasti pobliskujejo zvezde. Sneg je kakor polit z modrosivno barvo. Na vseh straneh monotona ravnina. Zopet se je udrla jelenom. Tu v dolini so posebno globoki zameti, sneg je tudi bolj mehak. Klara je že brez moči. Večkrat pade in leži po več minut. Njene noge so od snežne skorje popolnoma obrezane. Jelen in Šekec sta vztrajnejša in močnejša, a sta že tudi izčrpana. Williamu se tudi blede v glavi, noge se mu tresejo.

Zopet je obstal in se orientiral: še bolj levo bi moral iti. Kako velik je ovinek, ki ga je napravil? Ali bo vzdržala moč njegova in živali, da bo premagal mrtvo, snežno puščavo?

Ko se peljejo navzdol, se hipoma spotakne Klara in brez moči pade v stran. William skoči s sani in ji pomaga stati. Toda samo se še zgane in se zgrudi z vsemi štirimi, položi glavo na sneg in zapre oči. Iz gobca se ji peni krvava slina. William jo boža po godbu in čohlja za ušesom.

"Klara, Klara! No, kaj pa ti je? Vstani vendar!"

Žival dvigne trepalnice in žalostno ter obupno pogleda gospodarja. Krč ji stresa telo. William sede na sani in vztraja tako nekaj minut s povešeno glavo. Možgani le slabo delujejo, misli se mu počasi in megleno razvijajo. V grlu ga tišči. Niti umirajoča samica, niti on sam, niti oba tam doma ga ne bole več. Miška hipoma zatrobí zategnjeno in oglušujoče glasno, kakor da bi klical na pomoč. Njegov glas izveni nad prazno ravnino brez odmeva.

William počasi vstane, potegne nož iz pasu in stopi k živali, ki leži v zadnjih tresljajih. Mirno in sigurno ji prereže grlo in se skloni k bruhajočemu srodencu krvi. To je zadnje sredstvo, da vzbudi svoje pojemajoče moči. Kleč v snegu in dolgo požira debelo, lepljivo, ostro di-

šečo kri. Prenapil se je in si pomazal obraz in roke. Potem vstane in gre k sanem. Malo je o-motičen. Glava in noge so tako težke. Zgrudi se in že glasno smrči.

7.

Potem ko se je William odpe-ljal, so Vero napadli strah in temne slutnje. V hiši je nepre-stano gorela luč iz ribje masti. Mrtva tema neskončne noči je buljila v okna.

Ali se bo srečno vrnil? Ali bo Sjomocka dočkal njegovo vrni-tev?

Često je mislila, da gledajo iz temnih kotov pošasti, zdelo se ji je, da sliši pred oknom korake in šum. Stisnila se je k sinu in odrevenela. To je bila — smrt, ki je prežala na plen! Hotela je kričati, pa ni imela glasu. Škiju-čena je ležala, pripravljena na napad in obrambo.

Kadar se je otresla strahu, je šla iz hiše. Moreča smrtina ti-šina jo je obdajala, noben glas, noben dih življenja ni dosegel njenih ušes. Povsod mrtva te-ma, strašen nič. Če je zadelo skozi tišino bleketanje jelenove-ga telička ali lajanje psov, se je zgrogila in prisluhnila, kakor da čuje te glasove prvič v življe-nju. Potem ji je pa takoj dobro delo: ona in Sjomocka nista sama — poleg njih živi še nekaj dragih bitij.

S strahom se je spomnila Ve-ra, da je že skrajni čas, da na-krmi živali. Razburjeno je tek-la k jelenčku. Teliček je bil za-losten; samota v temi ni bila za malo žival nič manj težka kakor za človeka. Teliček je koprnel po materi.

"Oleska, Oleska! No, kaj pa je, živalica moja! Tako žalosten si."

Vera je božala telička po gob-čku.

Oleska je z žalostnimi, razum-nimi očmi pogledal gospodinj-o, povohal njeno roko, dvignil gla-vo in zableketal kakor vekajoč otrok.

Takoj zraven njega, za leseno steno, je imela še druge prijate-lje: oba psa. Vera se je pogo-varjala z njima, ju božala, za-vsakega je imela posebno než-nost. Tedaj se je zbudil Sjom-ocka — in zopet se je pričela muka.

"Mama! Z očkom se hočem peljati v čolnu. Mama! Ali bo kmalu toplo? Po travi hočem tekati. Ali so ptički že tu, ma-ma?"

Njegov glas je bil slab, njego-vo telo uvelo in modrikasto. Ne-prestano je vzdihoval.

Kadar je Sjomocka spal, je sedela Vera na robu postelje. Po cele ure je tako sedela, napol oblečena, nepočesana, z napol blaznim pogledom. Vsakemu glasu je prisluškovala. Skočila je pokonci in pritisnila svoj obraz ob šipo na oknu: ali ni morda William? Ali niso nje-govi klici na pomoč. Morda zmruže? Ne, pred oknom bes-ni vihar.

Včasih se je je lotila popolna apatija. Sanjala je o svoji pre-teklости. Veliko mesto. Blešče-če luči. Hrup. Vrvjenje in lju-dje, povsod ljudje. Kako zani-mivo, pestro življenje!

Kapitan Lisjenko. Zaka? ne bi popustila? Potem . . . potem bi jo odpeljal iz te strašne samo-te, od teh strahov. William. Ali ga res ljubi? Da, ljubi ga. Ne!

To je nekaj drugega. Zapustila je mesto in mu sledila v ledeno puščavo, radi njega je žrtvovala vso svojo mladost in morda bo še več nego enkrat žrtvovala zanj vse, kar ima. Ali je to lju-bezen?

Ne! To je nekaj drugega! Ne-kaj popolnoma drugega.

Kaj je vendar?

To je boj! Neka vrsta boja. Nekdo gre molče in nezmotljivo proti svojemu, samo njemu znanemu smotru, premaga brez-obzirno vse ovire, a drugi ga pa prav tako vztrajno napada.

(Dalje prihodnjič.)

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vsa

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
. Cene zmerna, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2857-59 S. Lawndale Avenue . . . Chicago 23, Illinois
TEL. ROCKWELL 4804

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveto stane za vse enako, za člano ali družino \$2.00 za eno leto naročnino. Ker pa člani še plačajo pri vpisu \$1.50 za tehnik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni varstva, reči, da je list predrag za člano SNPJ. List Prosveto je vasa lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsaki dan.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri član prenese bti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tehnik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj nameriti upravitelju lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveto. Ako tega ne stori, tedaj mora upravitelju znati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveto je:

Za Zdrav. države in Kanado \$2.00	Za Clairo in Chicago je.....\$7.50
1 tehnik in.....4.00	1 tehnik in.....5.30
2 tehnik in.....5.00	2 tehnik in.....6.10
3 tehnik in.....6.00	3 tehnik in.....6.90
4 tehnik in.....7.00	4 tehnik in.....7.70
5 tehnik in.....8.00	5 tehnik in.....8.50

Za Evropo je.....\$2.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vasa lastnina.

PROSVETA, SNPJ.
2857 So. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.

Priložite polnjam naročnino na list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime.....Čl. družina \$.....

Naslov.....

Ustavite tehnik in ga pripilite k moji naročnini od sledočih članov moje družine:

2).....Čl. družina \$.....

3).....Čl. družina \$.....

4).....Čl. družina \$.....

5).....Čl. družina \$.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

Ruski vojaki se pod kritjem tanka bližajo nemikim pozicijam nekje na ruski fronti.